

درک مدرسین پرستاری از صلاحیت‌های اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری: یک تحقیق کیفی

دکتر فریبا برهانی* - دکتر فاطمه الحانی** - دکتر عیسی محمدی*** - دکتر عباس عباس زاده****

* دکتری پرستاری، استادیار دانشگاه علوم پزشکی کرمان (دانش آموخته دانشگاه تربیت مدرس)
** دکتری آموزش بهداشت، دانشیار دانشگاه تربیت مدرس، گروه پرستاری
*** دکتری پرستاری، دانشیار دانشگاه تربیت مدرس، گروه پرستاری
**** دکتری پرستاری، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی کرمان، گروه پرستاری

چکیده

زمینه و هدف: صلاحیت اخلاقی یکی از مهم‌ترین ابعاد صلاحیت حرفه پرستاری است. یافته‌های مطالعات مرتبط نشان می‌دهد با وجود اهمیت این موضوع، در تعریف و تبیین ابعاد این مفهوم مشکلات زیادی وجود دارد. این مطالعه به منظور بررسی درک مدرسین از صلاحیت‌های اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری انجام شده است.

روش بررسی: برای انجام این پژوهش کیفی، با ۲۰ نفر از مدرسین پرستاری دانشکده‌های پرستاری شهر تهران، مصاحبه انجام شد. مشارکت‌کنندگان به صورت هدفمند انتخاب شده و داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختار و عمیق جمع‌آوری گردیدند. بعد از ضبط و دست‌نویس مصاحبه‌ها، داده‌ها با استفاده از آنالیز محتوا به روش گرانهم و لاندمن تجزیه و تحلیل گردیدند.

یافته‌ها: تجزیه و تحلیل داده‌ها پنج طبقه اصلی در ساختار صلاحیت اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری را به شرح زیر نشان می‌دهد: ویژگی‌های فردی و اعتقادی، دانش نظری و مهارت فنی، توجه به کلیت وجود انسان، توانایی تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری، برقراری ارتباط مناسب انسانی.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش می‌تواند در توسعه و ارتقاء برنامه‌های آموزش پرستاری و آموزش‌های مداوم مورد استفاده قرار گیرد. توجه به این ابعاد در توسعه صلاحیت‌های اخلاقی دانشجویان می‌تواند سبب ارایه مراقبت‌های با کیفیت بهتر شده، از خطاها و اشتباهات پیشگیری کرده و در تأمین حقوق مددجویان مؤثر باشد.

واژه‌های کلیدی: صلاحیت، اخلاق حرفه‌ای، دانشجویان پرستاری، مدرسین پرستاری، آنالیز محتوا

تأیید مقاله: ۱۳۸۹/۸/۱۵

وصول مقاله: ۱۳۸۹/۲/۲۶

نویسنده پاسخگو: تهران تقاطع بزرگراه چمران و جلال آل احمد، دانشگاه تربیت مدرس، گروه پرستاری Alhani_f@modares.ac.ir

مقدمه

صلاحیت‌های اخلاقی اقبال ویژه‌ای نشان داده‌اند (۲). پرستاران به عنوان پر تعدادترین اعضای تیم سلامت وظیفه مراقبت از بیماران را به عهده دارند. این گروه به دلیل ماهیت کار مراقبت وقت زیادی را با مددجویان گذرانده و ارتباط زیادی با آنها برقرار می‌کنند. بنابراین مراقبت به عنوان مفهوم مرکزی در پرستاری در برگیرنده ارتباط انسانی و اخلاق است. مراقبت از مددجویان در همه ابعاد آن ماهیت اخلاقی دارد تا جایی که موضوع اخلاق و پرستاری دو عنصر لاینفک تصور می‌شوند. از لحاظ تاریخی، پرستاری از اولین حرفه‌هایی است که به موضوع اخلاق پرداخته است. سال‌هاست که کدهای اخلاق حرفه پرستاری تدوین شده‌اند و این امر نشان دهنده اهمیت اخلاق

پایبندی به اخلاق حرفه‌ای در ارایه خدمات مراقبت پرستاری همواره مورد تأکید قرار گرفته است. اما به نظر می‌رسد، به دلیل تغییر دیدگاه‌ها نسبت به سلامت و تغییرات نظام سلامت، رویکرد اخلاقی در حرفه‌های مرتبط با سلامت از یک درخواست و توصیه به ضرورتی انکارناپذیر تغییر یافته است (۱) به دلیل این که مهم‌ترین مقدمه برای عمل اخلاقی، داشتن صلاحیت‌های لازم است، لذا صاحبان حرفه‌های مختلف سلامت و به خصوص پرستاران در سال‌های اخیر به موضوع

مراقبت در آن صورت می‌گیرد (۹). بنابراین صلاحیت اخلاق حرفه‌ای پرستاران را نمی‌توان جدای از زمینه فرهنگی-اجتماعی مورد بررسی قرار داد. به عبارت دیگر اخلاق پرستاری در ارتباط با مددجویان مختلف و جوامع متفاوت دارای ویژگی‌های مربوط به خود است. برای پی‌بردن عمیق‌تر به نوع صلاحیت‌های مورد نیاز پرستاران و دانشجویان پرستاری مراجعه به تجربه مدرسین پرستاری می‌تواند ارزشمند باشد چرا که آن‌ها نقش مهمی در توسعه اخلاقیات برعهده دارند و از طرفی یکی از اجزاء مهم زمینه فرهنگی-اجتماعی آموزش پرستاری می‌باشند. استفاده از تجربیات افرادی که در توسعه صلاحیت‌ها نقش دارند و پدیده را در محیط واقعی آن درک و تجربه کرده‌اند، سبب شناخت بهتر و جامع‌تر ابعاد صلاحیت اخلاقی دانشجویان پرستاری می‌شود.

با وجود سابقه طولانی ایران در موضوعات اخلاقی، تحقیقات انجام شده در زمینه آموزش اخلاق پرستاری در کشور ما بسیار محدود می‌باشند. طبیعی است در چنین شرایطی موضوع صلاحیت‌های اخلاقی دانشجویان پرستاری هم کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. لذا این مطالعه با هدف درک مدرسین پرستاری از صلاحیت‌های اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری انجام شده است.

روش بررسی

جهت انجام این پژوهش ۲۰ مدرس پرستاری به صورت هدفمند از دانشکده‌های پرستاری و مامایی دولتی شهر تهران انتخاب شدند و با آن‌ها مصاحبه نیمه ساختار، عمیق و با سؤالات باز انجام شد. شرکت‌کنندگانی با حداقل یک سال سابقه کار در آموزش نظری و بالینی، انتخاب گردیدند. از آنها سؤالاتی از این قبیل پرسیده شد که چه درکی از صلاحیت اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری دارید؟ یک دانشجوی پرستاری با صلاحیت اخلاقی دارای چه ویژگی‌های اخلاقی است؟ برای تربیت دانشجوی پرستاری با صلاحیت اخلاق حرفه‌ای به چه نکاتی توجه می‌کنید؟ بر اساس تجربه خود در هنگام آموزش، توسعه چه ویژگی‌هایی را در دانشجویان برای رساندن آنها به شایستگی اخلاقی با اهمیت می‌دانید؟ جهت اطمینان از حفظ تمام سخنان مشارکت‌کنندگان، مصاحبه‌ها ضبط و سپس خط به خط دست‌نویس گردید. این فرآیند به تماس عمیق با داده‌ها کمک می‌کند. هر مصاحبه به طور میانگین ۱ ساعت طول کشید.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آنالیز محتوا طبق نظر گرانهام و لاندمن (۱۰) استفاده گردید. آنالیز محتوا یکی از روش‌های تجزیه و تحلیل مطالعات کیفی است که به وسیله آن داده‌های کیفی خلاصه، توصیف و تفسیر می‌شوند و برای تعیین درون مایه‌های غالب و اصلی تجارب مشارکت‌کنندگان استفاده می‌شود و همچنین روشی مناسب برای بررسی تجارب و نگرش افراد به موضوعی خاص است (۱۱). تجزیه و تحلیل بر اساس مراحل زیر انجام شد: بعد از پیاده کردن مصاحبه‌ها، مطالب چندین بار خوانده شد تا فهم کلی از گفته‌های

به عنوان یکی از عناصر اصلی این رشته می‌باشد (۳). با این همه هنوز موضوع اخلاق و صلاحیت اخلاقی پرستاران اهمیت خود را در ابعاد مختلف آموزشی، مدیریتی و پژوهشی حفظ کرده است و به عبارت دیگر تدوین کدهای اخلاقی به تنهایی نتوانسته تعالی اخلاقی لازم را در ابعاد مختلف خدمات پرستاری ایجاد کند (۴).

تعالی اخلاقی و توسعه اخلاقیات در پرستاری، بیش از هر چیز نیازمند وجود پرستارانی با صلاحیت حرفه‌ای است که بتوانند مراقبت‌هایی مطلوب و اخلاقی ارائه دهند. بنابراین وجود صلاحیت‌های اخلاق حرفه‌ای در پرستاران برای ارائه مراقبت صحیح امری اجتناب‌ناپذیر است (۵).

با اینکه از صلاحیت اخلاق حرفه‌ای پرستاران زیاد صحبت به میان می‌آید و با وجود کاربرد نسبتاً زیاد این واژه در متون در خصوص تعریف نوع صلاحیت‌های اخلاق حرفه‌ای پرستاران توافق کاملی وجود ندارد. Davis و همکاران (۲۰۰۶) صلاحیت اخلاق حرفه‌ای پرستاران را مشتمل بر تفکر اخلاقی، دیدگاه اخلاقی و عملکرد اخلاقی می‌دانند (۶). به دلیل مواجهه پرستاران با موضوعات اخلاقی متعدد، برخی مؤلفین توانایی تفکر انتقادی و استدلال اخلاقی را جز شایستگی‌های اخلاقی اساسی پرستاران به شمار می‌آورند (۳). بررسی متون نشان می‌دهد که تلاش در تعریف صلاحیت اخلاقی پرستاران عموماً توسط صاحب‌نظران و به شکل نظری صورت گرفته و تبیین موضوع با استفاده از روش‌های پژوهشی و بر اساس بررسی میدانی موضوع کمتر صورت گرفته است.

به نظر می‌رسد یکی از ارکان اصلی در تبیین و تعریف موضوع صلاحیت اخلاق حرفه‌ای، دانشکده‌های پرستاری باشند. از دغدغه‌های اساسی دست‌اندرکاران آموزش پرستاری در سال‌های اخیر این بوده است که به توافقی برای تعیین شایستگی‌های مختلف پرستاران از جمله شایستگی‌های اخلاقی برسند، تا بتوانند بر اساس آن، دانشجویانی را تربیت کنند که خدمات پرستاری صحیح و ایمن را به مددجویان ارائه نمایند (۷). هر چند که دانشجویان پرستاری به طور مستقیم و غیر مستقیم در زمان تحصیل با موضوعات اخلاقی مواجه می‌شوند، اما مطالعات در دانشجویان در شرف دانش‌آموختگی حاکی است که آن‌ها توانایی حل مشکلات اخلاقی را ندارند. این موضوع ممکن است دلایل متعددی داشته باشد اما یکی از این دلایل احتمالاً "روشن نبودن صلاحیت‌های اخلاق حرفه‌ای در سیستم آموزش پرستاری است.

در بین عناصر مختلف سیستم پرستاری، مدرسین دارای جایگاه ویژه‌ای در افزایش توانمندی‌های دانشجویان در زمینه‌های مختلف از جمله افزایش شایستگی‌ها و صلاحیت‌های اخلاقی هستند (۸). بنابراین بررسی تجارب آنان در زمینه نوع شایستگی‌های مورد نیاز دانشجویان پرستاری می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های آموزشی بسیار ارزشمند و مفید باشد. موضوع اخلاق و صلاحیت اخلاقی از جمله موضوعاتی است که در زمینه‌های مختلف فرهنگی-اجتماعی دارای معانی و کارکردهای متفاوتی است. به عبارت دیگر موضوعی وابسته به زمینه‌ای است که

را خصوصیات از قبیل مهرورزی، صداقت، همدردی، اعتماد به نفس، تعهد، انعطاف‌پذیری و ... می‌دانستند. به اعتقاد آنان، این خصوصیات هر چند به تنهایی موجب اخلاق حرفه‌ای نمی‌شوند، اما به عنوان شرط لازم اخلاق حرفه‌ای اهمیت زیادی دارند. به عبارت دیگر ویژگی‌های فردی به عنوان پایه و اساسی برای تقویت شایستگی‌های اخلاق حرفه‌ای در دانشجویان پرستاری است.

یکی از مدرسین در این زمینه چنین بیان کرد:

«دانشجو آگه خودش یک سری زمینه‌های اخلاقی رو داشته باشه توی حرفه‌اش هم مؤثره و مثلاً کسی که مهربونه، سعی می‌کنه با مریض‌هاش هم مهربون باشه. کسی که راز داره مطمئناً راز مریضش رو هم فاش نمی‌کنه. تو اخلاق حرفه‌ای هم همین خصوصیات تأثیر داره».

۲- مشارکت‌کنندگان مبانی معنوی و اعتقادات مذهبی را به عنوان یکی از ارکان صلاحیت اخلاقی، می‌دانستند. با توجه به این که تمامی آنان مسلمان و شیعه بودند، به مبانی اعتقادی و مذهبی توجه زیادی نمودند و آن‌ها را عاملی برای تقویت پایبندی به رعایت شایستگی‌های اخلاق حرفه‌ای برشمردند.

یکی از مشارکت‌کنندگان چنین بیان کرد:

اعتقادات مذهبی خیلی وقت‌ها می‌تونه کمک‌کننده باشه. کسی که به خدا و روز قیامت معتقد حتماً تو خلوت و زمانی که هیچ کس غیر از بیمار و خودش نیست هم سعی می‌کنه کار مریض رو درست انجام بده چون از خدا می‌ترسه، نه از بنده خدا».

دانش نظری و مهارت فنی

این طبقه شامل تمامی دانش و مهارت لازم در پرستاری است که یک دانشجوی پرستاری بایستی کسب کند تا به عنوان فردی با صلاحیت شناخته شود. دانش را می‌توان در دو طبقه تقسیم‌بندی کرد: (۱) دانش تخصصی لازم که بیشتر جنبه‌های نظری کار پرستاری را شامل می‌شود و در این قسمت مشارکت‌کنندگان بر آشنایی با علم اخلاق هم تأکید زیادی داشتند. (۲) دانش موقعیتی یا کاربرد دانش در شرایط خاص، که نحوه برخورد دانشجوی در یک موقعیت را نشان می‌دهد. مشارکت‌کنندگان اعتقاد داشتند وقتی دانشجوی پرستاری بر دانش تخصصی و کاربرد آن در موقعیت‌های خاص دستیابی پیدا کرد، می‌تواند مراقبت صحیح را ارائه نماید و صحت انجام مراقبت‌های پرستاری را به عنوان کار اخلاقی برشمردند.

بخشی از اظهارات یکی از مشارکت‌کنندگان در این زمینه چنین

است:

«دانش و اخلاق ملازم هم هستند و کار بدون دانش غیرشرعی است. ببینید من می‌گم هر کس می‌خواهد هر کاری را انجام بده، باید علم اون رو داشته باشه. اگر علم پرستاری رو نداشته باشیم اخلاق حرفه‌ای هم نداریم. برای کار اخلاقی، آشنایی با علم اخلاق هم خیلی مهمه. چیزی که تو آموزش پرستاری ما چندان بهش توجه نمی‌شه. اما به نظر من خیلی مهمه».

مشارکت‌کنندگان در راستای هدف پژوهش به دست آمد. سپس واحدهای معنی یا کدهای اولیه استخراج شدند که به این ترتیب ۵۰۰ کد اولیه به دست آمد و پس از آن کدها ادغام شده و براساس شباهت‌ها طبقه‌بندی گردیدند. سعی شد درون طبقات بیشترین همگنی و بین طبقات بیشترین ناهمگونی وجود داشته باشد و هیچ داده‌ای درون دو طبقه جای نگیرد. در نهایت ۵ طبقه از تجزیه و تحلیل داده‌ها به دست آمد.

طرح پژوهشی این مطالعه توسط کمیته اخلاق منطقه‌ای دانشگاه تربیت مدرس مورد تصویب قرار گرفته است. برای شروع تحقیق در مورد اهداف پژوهش اطلاعات لازم در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار داده شد و از آنان هم به صورت شفاهی و هم به صورت کتبی رضایت آگاهانه گرفته شد. با توجه به کیفی بودن این تحقیق، در هر بار مراجعه به مشارکت‌کنندگان جهت مصاحبه، رضایت کسب شد و در رضایت‌نامه به امکان کناره‌گیری در هر مرحله از پژوهش تأکید گردید. به مشارکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات اخذ شده از آن‌ها محرمانه بوده و دور از دسترس افراد متفرقه (به غیر از تیم تحقیق) نگهداری خواهد شد.

جهت اطمینان از مقبولیت داده‌ها از مشارکت‌کنندگان و افراد باتجربه در انجام تحقیقات کیفی، خواسته شد تا کدهای استخراج شده را مورد بررسی قرار دهند. سه نفر از مشارکت‌کنندگان مواردی را برای تکمیل و اصلاح کدها بیان کردند. تمامی مصاحبه‌ها و کدهای استخراج شده توسط همکاران پژوهش مطالعه شده و اصلاحات لازم اعمال گردید.

یافته‌ها

پنج طبقه حاصل از این مطالعه عبارتند از: ویژگی‌های فردی و اعتقادی، داشتن صلاحیت علمی (دانش نظری و مهارت فنی)، توجه به کلیت وجود انسان (توجه به نیازهای مختلف بیماران، انجام مراقبت کل نگر از بیمار)، توانایی تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری (استدلال و تصمیم‌گیری در مشکلات عمومی، استدلال و تصمیم‌گیری اخلاقی)، برقراری ارتباط مناسب انسانی (حمایت از بیمار، حفظ شأن و کرامت انسان، درک شرایط بیمار، حفظ حقوق بیمار).

ویژگی‌های فردی و اعتقادی

اظهارات مشارکت‌کنندگان در این زمینه را می‌توان در دو طبقه تقسیم‌بندی کرد:

۱- مدرسین شرکت‌کننده در این پژوهش اعتقاد داشتند خصوصیات فردی دانشجویان مانند آن چه دانشجویان قبلاً به صورت ویژگی اخلاق فردی کسب کرده و یا در محیط خانواده و اجتماع فرا گرفته و با آن ویژگی‌ها به عرصه پرستاری پا گذاشته‌اند، در ایجاد صلاحیت اخلاق حرفه‌ای مهم است. مدرسین پرستاری این ویژگی‌ها

دانشجویان پرستاری برای رسیدن به صلاحیت اخلاقی علاوه برداشتن دانش و مهارت فنی و قدرت برقراری ارتباط، به عامل مهم دیگری نیز نیاز دارند تا بر اساس آن بتوانند تصمیمات اخلاقی مناسبی اتخاذ نمایند. نقش تفکر و تعقل در رسیدن به خلاقیت و صلاحیت اخلاقی آقدر مهم است که می‌توان آن را کانون صلاحیت اخلاقی دانست. مشارکت‌کنندگان اعتقاد داشتند که دانشجو باید توانایی تصمیم‌گیری هم در زمینه مشکلات عمومی و هم در زمینه معضلات اخلاقی مراقبت را کسب کند.

یکی از مدرسین چنین بیان کرد:

«توانایی مراقبت از بیماران مختلف بستگی دارد به این که این توانایی در دانشجو ایجاد شده باشد که بتونه بهترین تصمیم رو برای مریض بگیره. امروز ممکنه یک مریض با این مشخصات داشته باشه. فردا با مشخصات دیگه. نمی‌شه گفت که هر بیماری یک مراقبت مشخص داره.»

به علاوه داده‌های این طبقه نشان دهنده توانایی تفکر و تعقل در اخلاقیات به معنی حل مسایل اخلاقی بر مبنای عقلی و منطقی و به تعبیری توانایی استدلال اخلاقی است. با توجه به این که بیماران ممکن است با انواع مشکلات در بیمارستان بستری شوند، اکثر مشارکت‌کنندگان تأکید می‌کردند که توجه به موضوعات اخلاقی و توانایی تصمیم‌گیری در مورد آن‌ها یکی از ارکان صلاحیت‌های اخلاقی حرفه‌ای است که دانشجویان باید در دوران تحصیل به آن دست یابند. آن‌ها اعتقاد داشتند مدرسین هم باید تلاش کنند که به این موضوع توجه کرده و با استفاده از روش‌های مختلف این توانایی‌ها را در دانشجویان افزایش دهند.

یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان چنین بیان کرد:

«مریض که تو بیمارستان بستری می‌شه فقط یه مشکل نداره. دانشجو ممکنه با بیمارهایی مواجه بشه که مسایل مختلفی دارن. به خصوص مشکلات اخلاقی که خیلی متنوعند. مثلاً دانشجو وقتی با مریضی مواجه می‌شه که دارو نمی‌خوره، باید تصمیم بگیره که چه جوری با این مریض برخورد کنه یعنی توانایی تصمیم‌گیری در یک موقعیت اخلاقی. این توانایی رو دانشجو باید به دست بیاره که هم مشکلات اخلاقی رو تشخیص بده و هم در مقابلشون تصمیم مناسب بگیره.»

برقراری ارتباط مناسب انسانی

مشارکت‌کنندگان در این پژوهش یکی از اجزا مهم صلاحیت اخلاقی را مهارت و توانایی در خلق ارتباط اخلاقی با بیماران، خانواده آن‌ها و سایر اعضای تیم سلامت ذکر کرده‌اند.

یکی از مدرسین در این زمینه چنین بیان کرد:

«وقتی در مورد اخلاق حرفه‌ای حرف می‌زنیم اولین چیزی که به نظر من می‌آد برقراری ارتباط با بیمار. من از روز اولی که به دانشجویان تو پراتیک درس می‌دم بهشون می‌گم که ارتباط با بیمار در

به اعتقاد مشارکت‌کنندگان، دانشجویانی که توانایی استفاده از دانش و مهارت فنی در موقعیت‌های خاص را دارند به حفظ یک سری حقایق علمی اکتفا نکرده، پیوسته دانش خود را ارتقا داده و به صورت کاربردی از آن استفاده می‌نمایند. به خصوص در حرفه‌ای مانند پرستاری که با تنوعی از بیماران و بیماری‌ها مواجه هستیم، داشتن این توانایی ضروری به نظر می‌رسد.

یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان چنین بیان کرد:

«دانشجو هر روز ممکنه با بیماران مختلفی رو به رو بشه که نیازه توانایی مراقبت از اون‌ها رو داشته باشه. مریض‌ها و کارهاشون متفاوتند بنابراین نمی‌شه حتی از کسانی که بیماری‌های مشابهی دارند یه جور مراقبت کرد.»

مدرسین شرکت‌کننده در این پژوهش علاوه بر دانش نظری بر توانایی‌های مهارتی دانشجویان نیز تأکید کردند. آنان بیان نمودند، با توجه به این که حرفه پرستاری یک حرفه عملی است، وجود مهارت‌های بالینی برای کسب توانایی مراقبت صحیح و اخلاقی ضروری به نظر می‌رسد. زیرا نداشتن مهارت در انجام مراقبت ممکن است سبب آسیب به بیماران شده و گاهی اوقات عوارض جبران‌ناپذیری را برای آنان ایجاد کند. هنگامی که مراقبت صحیح انجام نشود به این معنی است که عمل پرستار معیارهای یک کار اخلاقی را ندارد.

یکی از مدرسین شرکت‌کننده در این پژوهش چنین بیان کرد:

«من همیشه به دانشجویان می‌گم شما باید سعی کنید بتونید پرستاری رو علمی یاد بگیرید و از کار عملی فرار نکنید. چون که وقتی فارغ‌التحصیل می‌شید ممکنه به خاطر بلد نبودن کار، اشتباهاتی رو مرتکب بشید که هیچ وقت جبران نشه. یادگیری پروسجرهای پرستاری برای دانشجویان خیلی مهمه و ما مدرسین هم باید بهشون کمک کنیم تو این زمینه پیشرفت کنن.»

توجه به کلیت وجود بیمار

این طبقه نشان‌دهنده اهمیت دیدگاه کل‌نگر به بیماران در هنگام مراقبت پرستاری است. به اعتقاد مشارکت‌کنندگان در این پژوهش، دانشجویان پرستاری لازم است به جنبه‌های مختلف وجود انسان از جمله جسمی، روحی، عاطفی و معنوی توجه کنند. این دیدگاه سبب می‌شود موضوعات اخلاقی در مراقبت از بیماران مورد بی‌توجهی و یا فراموشی قرار نگیرند.

یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان در اهمیت توجه به کلیت وجود

بیمار چنین گفت:

«وقتی می‌گیم دانشجویی اخلاق حرفه‌ای داره یعنی این که مراقبت رو صحیح انجام بده. مراقبت صحیح هم یعنی توجه به همه نیازهای بیماران، نه فقط نیازهای جسمی.»

توانایی تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری

داده‌های حاصل از تجارب مشارکت‌کنندگان حاکی از این بود که

در زمینه احترام به بیمار یکی از مشارکت کنندگان چنین گفت: «من به دانشجویانم همیشه تأکید می‌کنم بیماری که شما ازش مراقبت کنید مثل یه ماشین خراب نیست که قرار باشه تعمیرکار درستش کنه. یک انسانه که لازمه بهش احترام گذاشته بشه و باهش رابطه‌ای برقرار بشه که در شأنش باشه. اخلاق حرفه‌ای در ارتباط با بیمار معنی پیدا می‌کنه. یعنی وقتی وجود بیمار برای دانشجو مهمه، به بیمارش احترام می‌گذاره و سعی می‌کنه مراقبت رو هم همراه با احترام برای بیمار انجام بده».

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه، صلاحیت اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری بر اساس درک و تجربه مستقیم مدرسین در زمینه آموزش پرستاری ایران مورد شناسایی قرار گرفته است. یکی از مزیت‌های این نوع بررسی موضوع صلاحیت اخلاقی آن است که مفاهیم و مضامین معرفی شده به طور کامل حاصل از زمینه مورد بررسی بوده و از تجربه مستقیم و بومی مدرسین پرستاری کشور به دست آمده است. مضامین مؤثر در صلاحیت اخلاقی دانشجویان در پنج طبقه اصلی شامل ویژگی‌های فردی و اعتقادی، دانش نظری و مهارت فنی، توجه به کلیت وجود انسان، تفکر انتقادی و تصمیم‌گیری و همچنین برقراری ارتباط مناسب انسانی قرار می‌گیرند. می‌توان گفت مدرسین پرستاری صلاحیت اخلاق حرفه‌ای را هم از جنبه علمی و هم از جنبه انسانی مورد توجه قرار دادند. این یافته با دیدگاه واتسون که مراقبت را ترکیبی از جنبه علمی و انسانی می‌داند، تطابق دارد (۱۲).

خصوصیاتی که دانشجویان پرستاری با خود به حرفه می‌آورند مانند ویژگی‌های فردی همچون مهربانی، صداقت و خیرخواهی در صلاحیت اخلاق حرفه‌ای هم به عنوان پایه و اساس اخلاق حرفه‌ای، معرفی شدند. انسان‌ها به صورت ذاتی، مهربانی، محبت، صداقت و ارزش‌های اخلاقی را دوست دارند. همین ارزش‌ها به زندگی معنی می‌دهند و داشتن این ویژگی‌ها با فرهنگ ایرانی تطابق زیادی دارند. مؤلفین پرستاری هم معتقدند که عملکرد اخلاقی فرآیندی کاملاً مرتبط با خصوصیات شخصی افراد می‌باشد (۱۳). در این زمینه Lindh و همکاران (۲۰۰۷) بیان می‌کنند، آن چه دانشجویان پرستاری در هنگام تحصیل یاد می‌گیرند همراه با خصوصیات فردی آن‌ها بر عملکرد حرفه‌ای ایشان تأثیر می‌گذارد (۱۴). با توجه به این که مبانی اعتقادی و مذهبی از جایگاه ارزشمندی برای ایرانیان برخوردار است، در این مطالعه پابندی دانشجویان به این مبانی مورد توجه مشارکت‌کنندگان این مطالعه قرار گرفته است. آن‌ها بیان می‌کردند هر چه دانشجویان انسان‌های معنوی‌تری باشند، جنبه‌های معنوی در کار آن‌ها بروز و ظهور بیشتری می‌یابند. بدین معنی که با ابزار و مصالح معنوی می‌توان مراقبتی را بنا نهاد که در نهایت به صلاحیت اخلاق حرفه‌ای منجر گردد. مؤلفین پرستاری معتقدند پابندی پرستاران به مبانی معنوی

کار پرستاری یک اصله. برای یک مراقبت صحیح، اول شما باید بتوانید با بیمار و خانواده‌اش ارتباط برقرار کنید».

برقراری ارتباط انسانی، به عنوان یک اصل مهم اخلاقی، بر این پیش‌فرض استوار است که به شأن انسانی طرف ارتباط، که معمولاً بیمار و یا خانواده اوست، احترام بگذاریم. بدین جهت در هنگام برقراری ارتباط با بیمار بر حفظ حقوق او تأکید شده است. مشارکت‌کنندگان اعتقاد داشتند که اکثر بیماران چندان از بیماری و نحوه درمانشان اطلاع ندارند؛ بنابراین، یکی از مواردی که هنگام مراقبت از بیمار باید رعایت شود، حق آگاهی وی از نوع درمان و رویه‌های مراقبتی است که برای او استفاده می‌شود.

یکی از مشارکت‌کنندگان در این زمینه چنین بیان کرد: «یکی از حقوق اولیه بیماران اینه که از بیمار بشون آگاهی داشته باشند. اونها حق دارن که بدونن چه کارهایی قراره براشون انجام بشه. دانشجو هم باید موقع مراقبت به این نکته حتما توجه داشته باشه. اگر حق بیمار رعایت نشه، مراقبت درست انجام نمی‌شه. وقتی هم کار درست انجام نشه، اخلاقی نیست».

جنبه دیگری که در ارتباط مناسب انسانی به آن تأکید شده است، توانایی شناخت بیمار و درک شرایط وی است. مشارکت‌کنندگان اعتقاد داشتند هنگام برقراری ارتباط، شناخت موقعیت بیمار و احساسات وی باعث می‌شود تا مراقبت متناسب با موقعیت به بیمار ارایه شده و در چنین شرایطی رابطه مراقبتی مبتنی بر درک متقابل بین بیمار و دانشجوی پرستاری ایجاد شود. بدیهی است چنین پرستارانی بیشتر توسط بیماران پذیرفته خواهند شد. همچنین درک شرایط بیمار سبب ایجاد رابطه مراقبتی می‌گردد که پرستار خود را به جای بیمار می‌گذارد و از هرگونه اقدامی که سبب ناراحتی او گردد، امتناع می‌ورزد. درک موقعیت بیمار و برنامه‌ریزی مراقبت بر اساس شرایط سبب می‌شود تا دانشجو تلاش کند با اقدامات مناسب، حمایت همه جانبه‌ای را از بیمار به عمل آورد.

یکی از مدرسین در این زمینه چنین بیان کرد: «من با دانشجویها که کارآموزی میرم می‌بینم دانشجویهایی که با مریض ارتباط برقرار می‌کنن بیشتر مورد قبول بیماران هستن. وقتی شرایط بیمارارو درک می‌کنن اونها هم بهشون اعتماد می‌کنن و دوستشون دارن».

مشارکت‌کنندگان تأکید کردند مهارت برقراری ارتباط به عنوان یکی از پایه‌های صلاحیت اخلاقی به واسطه آفرینش فضای اخلاقی ایجاد می‌شود. احترام به بیمار و خانواده وی، پایه صلاحیت اخلاقی است. به اعتقاد آنان، لازمه احترام به دیگران، احترام به خود است. همچنین اشاره کردند که احترام به دیگران در ترسیم فضای اخلاقی مثبت، سبب می‌شود تا مراقبتی بر اساس درک متقابل بنا شود به گونه‌ای که دانشجو احساس کند از نزدیک‌ترین فرد خانواده خود مراقبت می‌نماید. طبیعی است بیمار هم به واسطه چنین برخوردی برای پرستار احترام قایل خواهد شد.

اخلاق در افزایش دانش اخلاقی پرستاران تأکید می‌کند و معتقد است که دانش اخلاقی به پرستاران کمک می‌کند تا بتوانند به پرسش‌های فلسفی که در محیط با آن‌ها مواجه می‌شوند، پاسخ دهند (۱۹). مؤلفین پرستاری معتقدند که دانش اخلاقی در همه زمینه‌های کار پرستاری لازم و ضروری است (۲۰). برخی هم در پژوهش‌های خود دریافته‌اند که آموزش‌های رسمی اخلاق به توسعه قضاوت اخلاقی دانشجویان پرستاری کمک می‌کند (۲۱). مشارکت‌کنندگان در این بررسی با اشاره به ضرورت آموزش اخلاقیات به دانشجویان پرستاری، توجه بیشتر به این موضوع برای افزایش صلاحیت اخلاقی دانشجویان را در آموزش پرستاری مورد تأکید قرار داده‌اند.

یکی دیگر از یافته‌های این مطالعه تأکید مدرسین پرستاری بر ضرورت دیدگاه کل‌نگر به بیمار است. آن‌ها زمانی دانشجو را در مراقبت صحیح و اخلاقی با صلاحیت می‌دانستند که به همه ابعاد وجود انسان توجه کند. دیدگاه کل‌نگری فلسفه غالب در پرستاری است تا جایی که بسیاری از تمایزها و تفاوت‌های پرستاری با سایر رشته‌های مرتبط با علوم سلامت نیز از همین دیدگاه منتج می‌باشند. پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه Smith & Godfrey (۲۰۰۲) نیز به این نکته اشاره کرده‌اند که یکی از معیارهای رفتار اخلاقی پرستاران، توجه به بیمار به عنوان یک کل می‌باشد (۲۲). این نوع توجه سبب می‌شود تا دانشجوی پرستاری حمایت همه جانبه‌ای را از بیمار به عمل آورد. این یافته با مطالعات انجام شده در کشورهای دیگر مانند پژوهشی که در فنلاند انجام شد مطابقت دارد. دانشجویان پرستاری فنلاندی نیز پرستاری صحیح و اخلاقی را فعالیتی دانستند که توسط آن پرستار با توجه به کلیت وجود انسان، سبب ارتقا سلامتی بیمار می‌شود. طبیعی است که این دیدگاه هنگامی در دانشجوی پرستاری نهادینه می‌شود که مدرسین پرستاری آن را به عنوان یک ضرورت در تمام آموزش‌های خود در نظر بگیرند (۲۳). دیدگاه کل‌نگری باعث می‌شود که ارزش ذات انسان به عنوان یک وجود ارزشمند و دارای مقام و جایگاه ویژه مورد تکریم قرار گیرد و همین امر باعث می‌شود که در مراقبت از مددجویان، شأن انسانی آن‌ها باعث توجه به جنبه‌های اخلاقی حرفه پرستاری شود.

در مطالعه حاضر توانایی تفکر و تصمیم‌گیری یا ویژگی عقلانی صلاحیت اخلاقی، یافته دیگری بود که به آن توجه زیادی شده است. عملکرد مناسب با توجه به موقعیت مکانی و زمانی، بیش از هر چیز به قدرت استدلال اخلاقی پرستاران بستگی دارد. توانایی استدلال اخلاقی یکی از معیارهای مهم صلاحیت حرفه‌ای است. در عرصه استدلال اخلاقی، فضای اخلاقی شکل می‌گیرد و ابعاد و زوایای عمل اخلاقی به روشنی مشخص می‌شوند. Beckett و همکاران (۲۰۰۷) معتقدند دانشجویان به صورت مکرر با بیمارانی مواجه می‌شوند که دارای مشکلات و چالش‌های فراوانی می‌باشند که حل آن‌ها نیازمند توانایی تحلیل موقعیت و استدلال در آن موضوعات است (۲۴). مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر توانایی استدلال و تصمیم‌گیری

احساس تعهدی را در آن‌ها ایجاد می‌کند که سبب می‌شود تمایلی برای انجام کار اخلاقی ایجاد گردد به گونه‌ای که منافع بیمار را بر منافع خود ترجیح می‌دهند. این امر احساسی را در فرد ایجاد می‌کند که به رابطه درمانی زیبا منجر شده و دوست داشتن بیمار را به دنبال خواهد داشت (۱۵).

مدرسین تأکید کردند که دانش نظری و مهارت عملی پرستاری برای انجام کار اخلاقی ضروری است به گونه‌ای که کار بدون دانش را مغایر اخلاق حرفه‌ای می‌دانستند. ظهور هر نوع رابطه تخصصی پرستاری با مددجویان مستلزم اطمینان از صحت علمی اقداماتی است که برای بیمار انجام می‌شود. خلق محیط اخلاقی هنگامی متصور است که فرد مهارت فنی کافی را داشته و آن را به کار برد. به زعم آن‌ها غیر قابل تصور است که پرستار اخلاقی باشد اما کار خود را ماهرانه و بر اساس اصول علمی انجام ندهد. Grypendock و همکاران (۲۰۰۴) معتقدند برای تربیت یک دانشجوی با صلاحیت اخلاقی باید سعی کرد دانش و مهارت فنی را در او افزایش داد (۱۶). اما باید توجه داشت با وجود دانش فنی به عنوان یکی از ضروریات حرفه پرستاری، به خصوص اخیراً به دلیل افزایش دسترسی به دانش علمی این بخش اهمیت زیادی پیدا کرده و حتی دانشجویان پرستاری هم در ابتدا تصور می‌کنند که برای خوب بودن نیازمند دانش فنی می‌باشند؛ اما برای ارایه مراقبت مؤثر، دانش فنی به تنهایی کافی نبوده و به مدد ابعاد دیگر صلاحیت اخلاقی به خلق یک محیط اخلاقی می‌انجامد. بنابراین آموزش دهندگان پرستاری باید به ضرورت همراهی دانش فنی با ابعاد دیگر توجه کرده و بر کاربرد آن در زمینه اخلاق حرفه‌ای توجه داشته باشند. این یافته با مطالعه Lundberg مطابقت دارد که یکی از جنبه‌های مراقبت پرستاری خوب از دید دانشجویان پرستاری تایلند را مراقبت مبتنی بر دانش صحیح بیان کرده است (۱۷). محققین دیگر هم در مطالعات خود نتیجه گرفتند که کار خوب در زمینه پرستاری عبارت است از کاری که به لحاظ فنی و علمی مناسب بوده و همراه با مسؤلیت‌پذیری اخلاقی و اجتماعی باشد (۱۸). با این وجود دانش فنی، به عنوان یک عنصر از صلاحیت اخلاقی، یافته منحصر به فرد این مطالعه است. به عبارت دیگر بیان عنصر دانش فنی به عنوان عاملی در صلاحیت اخلاقی و ارتباط این دو موضوع در قالب تعریفی مفهومی از شایستگی اخلاقی دانشجویان پرستاری، می‌تواند در برنامه‌ریزی آموزشی کاربرد داشته باشد. این امر دیدگاه مبتنی بر کلیت را در پرستاری نشان می‌دهد. با این وجود عنصر دانش نظری و مهارت فنی در مطالعات دیگر کمتر در ارتباط با صلاحیت اخلاقی معرفی شده‌اند. اما در این مطالعه این عنصر از سوی مدرسین بسیار مورد توجه قرار گرفته است.

یکی دیگر از موضوعاتی که در زمینه دانش نظری شایان توجه است، آشنایی دانشجویان پرستاری با علم اخلاق می‌باشد. به اعتقاد آنان تا زمانی که دانشجو از این علم بهره نبرد، قادر به مواجهه منطقی با موضوعات اخلاقی نیست. Allmark (۲۰۰۵) بر اهمیت آموزش

برای درمان و ... دارند. پژوهش انجام شده توسط نگارنده و همکاران (۲۰۰۸) نیز یکی از مصادیق حمایت از بیماران را آگاهی دادن به بیمار به عنوان یکی از حقوق اساسی وی بیان کرده و نقش پرستاران را در این زمینه مورد تأکید و توجه قرار می‌دهد (۲۷).

رابطه نزدیک و تنگاتنگ اخلاق و قانون، مورد توجه مشارکت‌کنندگان این پژوهش نیز قرار گرفت، به گونه‌ای که آن‌ها تأکید کردند هرگونه اقدام در جهت توسعه همه جانبه صلاحیت اخلاق حرفه‌ای سبب می‌شود که مراقبت درست انجام شده و از میزان خطاها و اشتباهات پرستاری کاسته شود. به عبارت دیگر توسعه صلاحیت اخلاقی دانشجویان پرستاری و پرستاران به توسعه محیط رعایت قانون منجر شده و طبیعی است که در چنین وضعیتی، انجام کار مناسب و با کیفیت پشتوانه قانونی لازم را به دنبال خواهد داشت.

نتیجه گیری نهایی

این مطالعه دیدگاهی در مورد صلاحیت اخلاقی دانشجویان پرستاری ارائه می‌دهد. دانشجویان با بهره‌گیری از عناصری مانند به کارگیری و تقویت ویژگی‌های ذاتی و اعتقادی، برخورداری از صلاحیت علمی، دیدگاه کل‌نگر به بیمار، توانایی تفکر و تصمیم‌گیری و توانایی برقراری ارتباط مناسب انسانی، این ویژگی را کسب می‌کند. صلاحیت اخلاقی توانایی است که با آن در عرصه ارتباطی در سطوح مختلف خدمات سلامت، مراقبت از بیمار رنگ اخلاقی می‌گیرد. با این که اجزاء صلاحیت اخلاقی که در این مطالعه گزارش شده‌اند، برخی موارد به صورت جداگانه در مطالعات و بررسی‌های قبلی به نحوی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته‌اند، اما در این جا این مفاهیم به صورت یک پارچه و در ارتباط با یکدیگر تحلیل شده‌اند.

از مزایای توسعه صلاحیت اخلاقی دانشجویان پرستاری و پرستاران، توسعه عملکرد مبتنی بر اصول حرفه‌ای است که حاصل آن رفتار حرفه‌ای می‌باشد. بدیهی است در چنین فضایی علاوه بر توجه بیشتر به حقوق مددجویان، عملکرد پرستاران به نحوی تنظیم می‌شود که از خطاها و مشکلات حقوقی پیشگیری شده و فضای احترام به شأن و کرامت انسان در رفتارهای حرفه‌ای پرستاران نمود بیشتری یافته و نهادینه شود.

محدودیت‌های پژوهش

از محدودیت‌های اساسی این مطالعه محدود شدن مشارکت‌کنندگان به مدرسین پرستاری می‌باشد. در مطالعات آینده می‌توان از تجارب گروه‌های دیگر مانند دانشجویان پرستاری در مقاطع مختلف هم استفاده نمود تا بتوان دیدگاه جامع‌تری نسبت به صلاحیت اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری به دست آورد.

را به مسایل اخلاقی محدود نکرده و بر لزوم این توانایی در جوانب مختلف کار پرستاری تأکید کردند. به عبارت دیگر همه تصمیم‌گیری‌ها در پرستاری را به نوعی دارای بار اخلاقی می‌دانستند. بنابراین بر اساس آنچه در این بررسی به دست آمده نمی‌توان تصمیم‌گیری در پرستاری را به تصمیم‌گیری اخلاقی و تصمیم‌گیری حرفه‌ای طبقه‌بندی کرد بلکه هر تصمیمی جدای از اینکه با چه پشتوانه و زمینه‌ای توسط دانشجویان پرستاری اتخاذ شود، می‌تواند ماهیت اخلاقی داشته باشد. در مطالعات انجام شده در زمینه صلاحیت‌های اخلاقی، به طور کلی بر توانایی مواجه با معضلات اخلاقی و استدلال اخلاقی بیشتر تأکید شده است و به طور غیرمستقیم به توانایی تصمیم‌گیری و استدلال به شکل عام اشاره شده است.

مدرسین پرستاری در این پژوهش، بر اهمیت ارتباطات انسانی با بیماران، خانواده آنها و اعضا تیم سلامت تأکید کردند. آن‌ها همچنین ارتباط نزدیک دانشجوی پرستاری با بیمار و صرف وقت در مراقبت اخلاقی را ضروری می‌دانستند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که ارتباط، یکی از عناصر مهم مراقبت است و در نتیجه آن بیمار می‌تواند احساسات خود را به راحتی بیان کند. به دنبال برقراری این ارتباط، پرستار به شناخت بهتری از بیمار دست یافته و از وی حمایت می‌کند. این یافته با بسیاری از مطالعات در کشورهای دیگر همخوانی دارد. طبیعی است که نوع ارتباط با بیماران بر اساس زمینه فرهنگی و اجتماعی آنها متفاوت است. به عنوان یافته قابل توجه این مطالعه، اکثر مدرسین شرکت‌کننده بر درک شرایط بیماران و خواسته‌های آن‌ها هنگام برقراری ارتباط تأکید داشتند. این یافته با دیدگاه ثنوری پردازان پرستاری که ارتباط درمانی با مددجویان را یک پدیده جهانی محسوب کرده، اما نحوه انجام آن را در جوامع مختلف، متفاوت می‌دانند، تطابق دارد (۲۵). بنابراین لازم است که دانشجوی پرستاری بر درک موقعیت بیمار و خواسته‌های وی هنگام برقراری ارتباط توجه کند.

در هنگام برقراری ارتباط یکی از موضوعاتی که مورد توجه مشارکت‌کنندگان این تحقیق قرار گرفته، حمایت از بیمار است. رعایت شأن بیمار و حمایت از او به عنوان توانایی‌های لازم در کسب شایستگی اخلاقی در دانشجویان پرستاری معرفی شده است. حمایت همه جانبه از بیمار به عنوان رکن اصلی مراقبت صحیح و اخلاقی در مطالعه Lundberg (۲۰۰۱) نیز آمده است (۱۷).

یکی دیگر از جنبه‌های مهم در برقراری ارتباط مناسب انسانی که مورد توجه مشارکت‌کنندگان این تحقیق قرار گرفت، رعایت حقوق بیمار است. از مصادیق این توجه، آگاهی دادن به بیمار در مورد نوع بیماری، درمان و مراقبت‌های انجام شده در مورد اوست. مطالعات انجام شده حاکی است که عمدتاً بیماران آگاهی لازم در این زمینه‌ها را ندارند (۲۶). بررسی‌های انجام شده در ایران هم نشان می‌دهند که اکثر بیماران نیاز به آگاهی در زمینه نوع مراقبت‌ها، وسایل مورد استفاده

References

- 1- Horton K, Taschudin V, Forget A. The value of nursing: A qualitative Review. *Nurs Ethics* 2007; 14(6): 716-40.
- 2- Torunn BI. What constitutes a nursing practical skills? *West Nurs RES* 1999; 21(1): 51-70.
- 3- Fry S. Teaching ethics in nursing curricula. Traditional and contemporary models. *Nurs Clin North Am.* 1989 Jun; 24(2): 485-97.
- 4- Weaver K, Morse J, Mitcham C. Ethical sensitivity in professional practice: concept analysis. *J Adv Nurs.* 2008 Jun; 62(5): 607-18.
- 5- Sofaer B. Enhancing humanistic skills: An experiential approach to learning about ethical issues in health care. *J Med Ethics.* 1995; 21(1): 25-31.
- 6- Davis AJ, De Raeve L, Tschudin V. Essentials of teaching and learning in nursing ethics: perspectives and methods. Edinburgh: Churchill Livingstone; 2006.
- 7- Farrand P, McMullan M, Jowett R, Humphreys A. Implementing competence recommendations into pre-registration nursing curricula: effects upon levels of confidence in clinical skills. *Nurse Educ Today.* 2006 Feb; 26(2): 97-103.
- 8- Kim YS, Park JW, Son YJ, Han SS. A Longitudinal Study on the Development of Moral Judgement in Korean Nursing Students. *Nurs Ethics* 2004; 11(3): 254 – 265.
- 9- Neville L. Moral difficulties in nursing practice: reflections on the practice of a nurse educator. *Nurse Educ Pract.* 2004 Jun; 4(2): 128-34.
- 10- Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Educ Today.* 2004; 24: 105-12.
- 11- Munhall P. Nursing research: A qualitative perspective. Jones and Barlett publisher. 2007.
- 12- Watson J. New dimensions of human caring theory: *Nurs Sci Q.* 1988; 1: 175-81.
- 13- Rodney P, Varcoe C, Storch J, Mcpherson G, Mahoney K, Brown H, et al. Navigating towards a moral horizon: a multisite qualitative study of ethical practice in nursing. *Can J Nurs Res.* 2009 Mar; 41(1): 292-319.
- 14- Lindh I, Severinsson E, Berg A. Moral responsibility: a relational way of being. *Nurs Ethics.* 2007 Mar; 14(2): 129-40.
- 15- Fitzergland L, Hooft SV. A scoratic dialogue on the question 'what is love in nursing?' *Nurs Ethics* 2000; 7(6): 481-91.
- 16- Grypdonck M, Cannaerts N, Steeman E. Empirical studies in nursing ethics. *Med, Health Car Philos* 2004; 7: 31-39.
- 17- Lundberg PC. Meaning of good nursing care among Thai female last-year undergraduate nursing students. *J Adv Nurs.* 2001; 34(1): 35-42.
- 18- Miller J. Opportunities and obstacles for good work in nursing. *Nurs Ethics.* 2006 Sep; 13(5): 471-87.
- 19- Allmark P. Can the study of ethics enhance nursing practice? *J Adv Nurs.* 2005 Sep; 51(6): 618-24.
- 20- Chinn PL, Kramer, M.K. Integrated knowledge development in nursing (6th ed.). St. Louis: Mosby, 2003.
- 21- Burkemper J, DuBois J, Lavin M, Meyer G, McSweeney M. Ethics education in MSN programs: a study of national trends. *Nurs Educ Perspect.* 2007 Jan-Feb; 28(1): 10-7.
- 22- Smith KV, Godfrey N. Being a good nurse and doing the right things: A qualitative study. *Nurs Ethics.* 2002; 9(3): 301-12.
- 23- Manninen E. Changes in nursing student's perceptions of nursing as they progress through their education. *J Adv Nurs.* 1998; 27: 390-8.
- 24- Beckett A, Gilbertson S, Greenwood S. Doing the right thing: nursing students, relational practice, and moral agency. *J Nurs Edu.* 2007; 46(1): 28-32 .
- 25- Leininger M. caring. An essential human need, Detroit: Wayne state University Press, 1988.
- 26- O'Connor T, Kelly B. Bridging the gap: a study of general nurses' perception of patient advocacy in Ireland. *Nurs Ethics.* 2005; 12: 453-67.
- 27- Negarandeh R, Oskouie F, Ahmadi F, Nikravesh M. The meaning of patient advocacy for Iranian nurses. *Nurs Ethics.* 2008; 15(4): 457-66.

Perception of nursing teachers about nursing students professional ethical competency: A qualitative study

Fariba Borhani* - Fatemeh Alhani**† - Isa Mohammadi** - Abbas abbaszadeh***

*PhD in Nursing, Assistant Professor, Nursing Department, Faculty of Medicine, Kerman University of Medical Sciences

**PhD in Health Education, Associate Professor, Nursing Department, Faculty of Medicine, Tarbiyat Modarres University

***PhD, in Nursing, Associate Professor, Nursing Department, Faculty of Medicine, Tarbiyat Modarres University

****PhD in Nursing Associate Professor, Faculty of Medicine, Kerman University of Medical Sciences

Abstract

Background: Ethical competency is one of the most important aspects of qualification in the nursing profession. In spite of the consensus over its importance, findings of the relevant studies show that there are many problems in the way of defining this concept. The aim of this study is description and expression of perception of nursing teachers about nursing students' professional ethical competency.

Methods: For this qualitative study, twenty teachers from Tehran nursing faculties were selected purposively. The data were gathered by employing semistructured interviews. The interviews were verbatim transcribed and analyzed according to the qualitative content analysis based on Graneheim and Lundman method.

Findings: The analysis of data demonstrated five main categories about structure of nursing students' professional ethical competency include: Individual characteristics and believes, theoretical knowledge and practical skills, holistic view on patient, ability to critical thinking and decision making, employing proper humanitarian relations.

Conclusion: The results of this research could be useful in development of nursing educational programs. Paying attention to these dimensions of professional ethical competency can enhance the quality of nursing care. Also can prevent medical care errors and guarantee patients' rights.

Key words: Professional Ethical Competency, Nursing Students, Nursing Teachers, Qualitative Content Analysis

Received: 16 May 2010

Accepted: 6 Nov 2010

Correspondence: Nasr Bridge, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Alhani_f@modares.ac.ir